

Nevelek titkai

A decemberi helyi népszavazás kapcsán elgondolkodtató a településrész elnevezésének eredete, mely az elmúlt évszázadokban többféle formában bukkant fel.

A Magyarország régészeti topográfiája című könyv 28/3-as számú sződi lelőhelyként tartja nyilván e területet, mely a falutól délnyugatra, az Ilka-patak vizenyős völgyére lejtő domboldalakon található. Óskori, újkőkori, késő középkori és Árpád-kori cserepek kerültek innen elő.¹ Később nemcsak cserépdarabkák, hanem egy 8-13. századi falucska temetőjének maradványai is előbukkantak, amikor a szántás nyomán emberi csontok kerültek a felszínre.²

Nevel vagy más néven Nevelek már 1578-ban szerepelt a váci püspökség urbáriumában.³ Ekkor Newel praediumról⁴ csupán annyit jegyeztek fel, hogy a Sződhöz tartozó Göd-puszta határai között

fekszik. 1625-ben már Nevelyként említik, ekkor az országot megszálló törökök szántják és lakják, de 1653-ban már újra a sződiiek használják.

1825-ben még így írtak róla: „*A gödi-puszta határ felé fekvő szélén lévő nádas és sásos hely melynek neve: Névely-posvány.*”⁵ A terület írásos említései még: Zsellér-legelő, Nevel, Nevely, Newel, Nevelek-dűlő, Nevelőfák dűlője.

A sződi Homoki fák- és Nevelőfák-dűlőjének neve egy forrás szerint a futóhomokos terület 19. század eleji fásítására is utalhat.⁶ Ha a dűlőneveket vizsgáljuk meg, akkor megállapítható, hogy 1865-ben „alsó neveli dűllő” és „felső neveli dűllő” is volt a községi dűllők között. Nevét a korabeli krónika szerint az ott bujant tenyésző sásról kapta.⁷

Dr. Erdélyi István – Gödön élő régészprofesszor, a történettudományok doktora, címzetes egyetemi tanár – szerint a fenti vélekedésekkel ellentétében Nevelek neve a honfoglalás előtti történelmi időből származik, a magyarok által itt talált, vélhetően már keresztény földművelő-

állattartó szláv „őslakosság” jelenlétét igazolja, mellyel az Árpád vezette magyarok összeolvadtak. A Nevelek név semmiképpen nem hozható kapcsolatba a nevelés szóval. Az elnevezés lényege a ne-vel szóösszetételben gyökerezik. Amennyiben a vel szócskát nagynak fordítjuk, akkor a ne fosztóképzővel együtt azt jelzi „nem nagy”, hanem „kicsike” falunév rejlik ebben a szóban. A felszínen talált cserépdarabkák jelzik, lelőhelyükön már a 8. században is laktak. A település nevét „Nemnagy”-nak fordíthatjuk, s a tatárjáráskor pusztulhatott el (Ne velky szlovák kifejezés annyit jelent nem nagy).⁸

Szintén a Gödi Körkép című újságban jegyezte meg Katona Sándor e területről a következőket: Nevelek-dűlő geográfaiailag sokkal nagyobb, mint az a terület, amit ma laktak. A lakott terület inkább a Gellért erdő része, mint Neveleké.

Források és jegyzetek:

1. Magyarország régészeti topográfiája 9. kötet, Szobi és

Váci járás (Bp., 1993) – 366. oldal

2. Gödi Körkép (2004. 4. szám)

3. Urbárium = a jobbágy kötelező szolgáltatásait meghatározó oklevél

4. Praedium = puszta

5. Pest Megyei Levéltár – Sződ iratai

6. Wellmann Imre: A gödöllői Grassalkovich-uradalom gazdálkodása különös tekintettel az 1770-1815. esztendőkre (Bp., 1933) – 49. oldal

7. Bognár András: Pest megyei téka 6. (Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár, 1985) – 375. oldal, valamint Volentics Gyula: Mária Terézia sződi látogatásának szájhagyománya és a plébánia építésének története (Bp., 2008) – 37. oldal

8. Gödi Körkép (2004. 4. szám), valamint Dr. Varga Lajos: Dunakeszi egyháztörténetének vázlatos ismertetése (Dunakeszi, 2004) – 26. oldal

Volentics Gyula

